

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

2



ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 2. – 716 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

<i>Єременко Олександр Михайлович</i> ГІПОТЕТИЧНА МОЖЛИВІСТЬ МІСТИЧНОГО КОМУНІЗМУ	326
<i>Смазнова Ірина Сергіївна</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ПРОБЛЕМУ ФІЛОСОФІЇ КОМУНІКАЦІЇ ТА МЕДІАПРАКТИК.	328
<i>Капустіна Надія Борисівна</i> РЕКЛАМА У МАС-МЕДІА: ЕТИЧНИЙ АСПЕКТ	331
<i>Сумарокова Людмила Миколаївна</i> «ЦІННОСТІ» ТА «ІНТЕРЕСИ» В СУЧАСНИХ АРГУМЕНТАТИВНИХ ПРАКТИКАХ	335
<i>Крижановська Тетяна Олександрівна</i> КОНЦЕПТ САМОСТІ В АМЕРИКАНСЬКОМУ ТРАНСЦЕНДЕНТАЛІЗМІ.	338
<i>Токар Людмила Вікторівна</i> ПРОБЛЕМА ОЦІНКИ РІВНЯ АБДУКТИВНОГО МИСЛЕННЯ КАНДИДАТІВ ПІД ЧАС ТЕСТУ НА КОГНІТИВНІ ЗДІБНОСТІ.	342
<i>Польовий Святослав Сергійович</i> НАРАТИВ ЯК ФОРМА ВЛАДИ.	345
<i>Максимчук Діна Дмитрівна</i> ЗАЛЕЖНІСТЬ ТА САМОДОСТАТНІСТЬ ЯК ФІЛОСОФСЬКО-АНТРОПОЛОГІЧНІ КАТЕГОРІЇ.	348
<i>Скриннік Руслан Алізамінович</i> ІСТОРИЧНИЙ ПРОЦЕС У КОНТЕКСТІ СВІТ-СИСТЕМНОГО АНАЛІЗУ	351
СЕКЦІЯ 18. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СВІТОВИХ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ	
<i>Кормич Людмила Іванівна, Кормич Анатолій Іванович</i> ЕЛЕКТРОННІ ПЕТИЦІЇ ЯК ДЕМОКРАТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗШИРЕННЯ УЧАСТІ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ: МОЖЛИВОСТІ І ЗАСТЕРЕЖЕННЯ	355
<i>Вітман Костянтин Миколайович, Капсамун Олег Георгійович</i> СТРАТЕГІЯ «ЗВОРОТНОГО КІСІНДЖЕРА» В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ КОНФРОНТАЦІЇ: ГЕОПОЛІТИЧНА ДИЛЕМА США	358
<i>Мамонтова Елла Вікторівна</i> СЕМІОТИКА ЯК АКТУАЛЬНИЙ МЕТОД ПОЛІТИЧНОЇ АНАЛІТИКИ У ДОБУ ГІБРИДНИХ ВІЙН.	361
<i>Завгородня Юлія Володимирівна</i> ПОЛІТИКА ЗАХИСТУ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ХАРАКТЕРИСТИКА ПОНЯТЬ	363
<i>Козьмич Альона Віталіївна</i> ВИМУШЕНИЙ ЦИФРОВИЙ АВТОРИТАРИЗМ ЯК БЕЗПЕКОВИЙ ВИКЛИК В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ.	366
<i>Краснопольська Тетяна Миколаївна, Каприця Роман Олександрович</i> РОЛЬ ПОЛІТИЧНИХ ЕЛІТ У ПРОЦЕСІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПОСТРАДЯНСЬКОГО ПРОСТОРУ (НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНИ)	368
<i>Сушко Анатолій Іванович</i> ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ	371
<i>Лисянський Павло Леонідович</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ОПЕРАЦІЇ ЯК ВИКЛИК НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ БЕЗПЕЦІ ДЕМОКРАТІЇ	373
<i>Железков Андрій Іванович</i> СПЕЦИФІКА ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ ЗА РІЗНИХ ВИДІВ ПОЛІТИЧНОГО РЕЖИМУ.	377
СЕКЦІЯ 19. СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА	
<i>Яковлев Денис Вікторович</i> ПОЛІТИЧНА ПРОПАГАНДА ТА СОЦІАЛЬНИЙ ЧАС: МІФОЛОГІЯ МАЙБУТНЬОГО.	380

ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

Розгляд проблем політичної культури дозволяє більш ґрунтовно досліджувати різні аспекти політичного життя нашого соціуму. Її трактовка в широкому контексті дає змогу більш якісно розкрити роль всіх соціальних суб'єктів, їх взаємодію з демократичними інститутами в межах громадянського суспільства. Це особливо важливо в умовах агресії, коли необхідно всім акторам політичного процесу стійкість та чітке розуміння реалій сьогодення. В рамках політологічного аналізу автор вважає найбільш чітко показати складність нинішньої ситуації і робити більш науково обґрунтовані узагальнення щодо трансформацій в нашому соціумі. Політична думка дозволяє в цілому узагальнювати практику змін нашого суспільства на шляху до нової системи політичного життя, що знаходить відображення і в Конституції України [1].

Події 2014-2025 рр. в Україні показали, що політична культура деяких лідерів світу наповнена бажанням будь-якою ціною отримати можливість панування над іншими народами, отримати монополію на владу. В цьому контексті проблеми осмислення політико-ідеологічних засад російського режиму активізувалися з початком повномасштабної війни. Так, у виданні «Діалоги з істориками» розглянуто концепт «рашизму» у світлі сучасного історичного та соціо-гуманітарного знання [2]. Розмови Путіна з лідерами країн світу, його стаття чітко продемонстрували рівень поняття історичного процесу в Європі, в тому числі і в Україні. Справедливо відмічається, що загалом відсутність у росії систематичного, масштабного, наукового вивчення сучасної України (втім як і інших пострадянських країн), мабуть, відіграла роль в нездатності адекватно оцінити трансформацію українського суспільства та держави [3].

Розпочатий у минулому столітті процес формування нової політичної реальності нашого суспільства масштабно і ґрунтовно змінює всі сфери буття в Україні і, звичайно, вимагає від політичної культури більш послідовної адаптації до вимог сучасності. Сигменти традицій минулого в цій ситуації можуть спрацювати і як фактор певної стабільності в політичному просторі, так і силою, що стримує процеси модернізації. Нерозуміння деякими політиками цих складнощів, як правило, призводить до дезінтеграції соціуму. Тому здатність знайти баланс між традиційністю і модернізацією дозволяє більш ефективно вирішувати складні аспекти суспільного життя, спираючись і на процес оновлення всіх елементів політичної культури. Так, її нові норми дозволяють більш адекватно відображати сучасні потреби всіх соціальних груп нашого соціума в складних умовах воєнного часу. Війна стала логічним кроком у системі різних «спецоперацій» базуючись на елементах імперської ідентичності чітко проявляючись в російській політичній культурі. Тому важливо розглядати це явище як сукупність ціннос-

тей створених ціленаправленою діяльністю всіх поколінь нашого суспільства і з урахуванням світового досвіду країн, які пережили подібний складний період агресії проти себе. Це дає можливість більш чітко зрозуміти витоки агресії, проаналізувати весь комплекс факторів, що спричиняють цей акт, який має в своїй основі принцип насильства, репресій, знищення інших народів та цивілізацій.

Складність осмислення нинішнього стану можливо на основі визначення С. Гантінгтоном України як так званої розколотої цивілізації локального рівня, а також перебування на кордонах декількох світових цивілізацій. Дані фактори спричиняли в українському суспільстві протистояння, щодо культурно-цивілізаційних орієнтацій. В цьому контексті дослідники показують можливості подолання внутрішнього розколу нашої країни, марність намагань сподівання на безперспективність існування України як європейської держави. В основі цивілізаційного пізнання політичної культури значну роль відіграє «картина світу» як система уявлень, сукупність знань і поглядів на оточуючий світ та його будову. Криза культурно-цивілізаційної ідентичності була і є притаманна багатьом країнам світу в умовах глобалізації. Їх досвід свідчить – складність існування на грані різних цивілізацій – це ризик втратити себе, розчинитися в інших політичних структурах, або перебувати там в якості залежної провінції. В таких складних умовах Україна реалізує свій національний проєкт соціальної демократичної держави сучасного типу. Цей процес суттєво впливає на свідомість всіх громадян України різних соціальних страт та регіонів, перш за все на їх колективні уявлення і поведінку участі в політичному житті, а це ключові ознаки політичної культури. Події війни показали як процеси зростання політичної свідомості та активності більшості громадян України, так і стан впливу проросійських ідеологем, що сконцентровано в концепції «руського міра». Цими ідеями намагаються зупинити процес становлення України як демократичної європейської держави, повноправного суб'єкта міжнародної політики та формування сучасного громадянського суспільства.

В цілому, політична культура є важливою частиною програми розвитку нашого суспільства, її цінність у можливості переконання щодо дієвості проєкту соціально політичного розвитку нашого суспільства. Події війни в більшій мірі вимагають від політичної культури продуктивність, нові цінності і норми, а головне, допомагати їх втілення в політичному просторі нашого соціуму.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : Конституція України; Верховна Рада України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Перелом: Війна Росії проти України у часових пластах і просторах мислення. Діалоги з істориками. Кн. 3 / відп. ред. В. Смолій; Упоряд.: Г. Боряк, О. Ясь, С. Блащук ; НАН України. Інститут історії України. Київ : Інститут історії України, 2023. 844 с.

3. Удавана Росія: імітація величі і могутності / наук. ред Г. Зеленько Ніжин : Видавець Лисенко М. М., 2024. 288 с.

Ключові слова: політична культура, трансформація суспільство, громадянське суспільство, війна та агресія, імперська ідентичність, цивілізаційний вибір.

Keywords: political culture, societal transformation, civil society, war and aggression, imperial identity, civilizational choice.

Лисянський Павло Леонідович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри політичних теорій, доктор філософії з політичних наук*

ПСИХОЛОГІЧНІ ОПЕРАЦІЇ ЯК ВИКЛИК НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ БЕЗПЕЦІ ДЕМОКРАТІЇ

Психологічні операції (PSYOP) – це комплекс заходів, спрямованих на ціле-спрямований інформаційний та психологічний вплив на масову свідомість, з метою трансформації уявлень, установок, переконань і, як наслідок, поведінки окремих осіб, соціальних груп і навіть цілих народів. У ХХІ столітті, коли інформація стала стратегічним ресурсом, а інформаційні технології проникли в усі сфери життя, PSYOP набули нових форм і масштабів.

На тлі зростання глобальних конфліктів, загострення геополітичної боротьби та поширення гібридних загроз, психологічні операції стали важливим інструментом реалізації зовнішньополітичних інтересів окремих держав. Вони активно використовуються для маніпуляції громадською думкою, дискредитації демократичних інститутів, підризу довіри до виборчих процесів, делегітимації органів державної влади та дестабілізації політичної ситуації.

Серед вітчизняних дослідників проблематики психологічних операцій варто відзначити Сергія Федонюка (2024, с. 106–113), Михайла Коваля (2025, с. 388–410), Сергія Чернобровченка (2024, с. 97–114) та Павла Лисянського (2024, с. 140–144). Із зарубіжних авторів значний внесок зробили американські військові теоретики Джеймс Меттіс і Франк Гофман (Mattis & Hoffman, 2005, с. 18–19), Томас Хеммс (Hammes, 2006) і Данієл Ласика (Lasica, 2012).

Сучасні PSYOP базуються на синергії традиційних методів інформаційного впливу (пропаганда, контрпропаганда, цензура) та новітніх цифрових інструментів – таких як соціальні мережі, алгоритми персоналізованої реклами, кіберпсихологія, deepfake-технології, боти, тролі, фальшиві новинні портали. Особливу небезпеку становить масове поширення дезінформації та конспірологічних наративів, що руйнують критичне мислення та провокують політичну поляризацію. В умовах інформаційного суспільства межі між військовими, політичними та цивільними сферами стираються. Демократичні держави, які будують свою політику на відкритості, свободі слова й плюралізмі думок, стають